

Αθήνα, 09-12-2014

Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/2223-2/09-12-2014

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Α Π Ο Φ Α Σ Η Α Ρ . 182/2014

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνεδρίασε σε σύνθεση Τμήματος μετά από πρόσκληση του Προέδρου της στην έδρα της, την 12-11-2014, σε συνέχεια της από 15-10-2014 τακτικής συνεδριάσής της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Γεώργιος Μπατζαλέξης, Αναπληρωτής Πρόεδρος, κωλυομένου του Προέδρου της Αρχής Πέτρου Χριστόφορου, και τα αναπληρωματικά μέλη της Αρχής Γρηγόρης Λαζαράκος, ως εισηγητής, Χαράλαμπος Ανθόπουλος σε αντικατάσταση, αντίστοιχα, των τακτικών μελών Αναστάσιου – Ιωάννη Μεταξά, Δημητρίου Μπριόλα, οι οποίοι αν και κλήθηκαν νομίμως εγγράφως, δεν παρέστησαν λόγω κωλύματος. Δεν παρέστησαν επίσης, λόγω κωλύματος, παρόλο που εκλήθηκαν νομίμως εγγράφως, ο Λεωνίδας Κοτσαλής και ο αναπληρωματικός του Σπυρίδων Βλαχόπουλος. Στη συνεδρίαση παρέστη, με εντολή του Προέδρου, ο Ιωάννης Λυκοτραφίτης, ειδικός επιστήμων – ελεγκτής, και η Γεωργία Παναγοπούλου, ειδική επιστήμων – ελέκτρια, ως βοηθοί εισηγητή. Επίσης, παρέστη, με εντολή του Προέδρου, και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του Διοικητικού – Οικονομικού Τμήματος της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα παρακάτω:

Στην Αρχή υποβλήθηκε η με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/2223/07-04-2014 καταγγελία, όπως συμπληρώθηκε με το με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/2803/06-05-2014 έγγραφο, από τον Α, σύμφωνα με την οποία σύστημα βιντεοεπιτήρησης λειτουργεί σε αίθουσες ωδινών του μαιευτηρίου «ΜΗΤΕΡΑ Α.Ε.» χωρίς την συγκατάθεση ή ενημέρωση των επιτόκων και των συνοδών τους.

Σε συνέχεια της καταγγελίας αυτής, η Αρχή πραγματοποίησε στις 30 Ιουνίου 2014 επιτόπιο διοικητικό έλεγχο στην «ΜΗΤΕΡΑ Α.Ε.» (εφεξής «υπεύθυνος επεξεργασίας»)

σύμφωνα με το άρθρο 19 στοιχ. η) ν. 2472/1997, χωρίς προηγούμενη ενημέρωση του υπευθύνου επεξεργασίας. Ο έλεγχος πραγματοποιήθηκε στις εγκαταστάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας, στην οδό Ερυθρού Σταυρού 6, στο Μαρούσι, από τους υπαλλήλους του Τμήματος Ελεγκτών της Γραμματείας της Αρχής Ιωάννη Λυκοτραφίτη και Γεωργία Παναγοπούλου (εφεξής «ομάδα ελέγχου»), μετά από τη με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/2223-1/23-06-2014 εντολή διενέργειας ελέγχου του Προέδρου της Αρχής.

Συγκεκριμένα, η ως άνω ομάδα ελέγχου διενήργησε επιτόπιο έλεγχο στις αίθουσες ωδινών και τους χώρους υποδοχής επιτόκων, και αναζήτησε την ύπαρξη οθόνης παρακολούθησης, στην οποία προβάλλονται εικόνες από το σύστημα βιντεοεπιτήρησης, καθώς και τα σημεία τοποθέτησης των καμερών. Κατέγραψε δε σχετικό φωτογραφικό υλικό, το οποίο πρωτοκολλήθηκε με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/4694/29-07-2014.

Μετά την ολοκλήρωση του επιτόπιου ελέγχου, η ομάδα ελέγχου υπέβαλε στην Αρχή το με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/4839/05-08-2014 πόρισμα του ελέγχου (εφεξής «Πόρισμα»), στο οποίο καταγράφονται συγκεκριμένα ευρήματα και διαπιστώνονται τα εξής:

Όπως διαπιστώνεται στο Πόρισμα και καταγράφεται στα ευρήματα:

- Το καταγγεληθέν σύστημα βιντεοεπιτήρησης έχει εγκατασταθεί με σκοπό την παροχή υπηρεσιών υγείας, χωρίς να τηρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 20 της Οδηγίας 1/2011.
- Δεν υπήρχαν αναρτημένες ενημερωτικές πινακίδες για τη λειτουργία του συστήματος και καμία έγγραφη ενημέρωση των επιτόκων.
- Ο υπεύθυνος επεξεργασίας δεν είχε προβεί στην γνωστοποίηση του συστήματος βιντεοεπιτήρησης στις αίθουσες ωδινών στην Αρχή.

Ο υπεύθυνος επεξεργασίας, στη συνέχεια, με την με αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΞ/4839-1/26-09-2014 κλήση της Αρχής, εκλήθη νομίμως σε ακρόαση ενώπιον της Αρχής για να δώσει περαιτέρω διευκρινίσεις και να εκθέσει τις απόψεις του για το θέμα. Μαζί με την κλήση, του επιδόθηκε και το ανωτέρω Πόρισμα, καθώς και η σχετική καταγγελία.

Στη συνεδρίαση της Αρχής, την 15-10-2014, παρέστησαν ως εκπρόσωποι του υπευθύνου επεξεργασίας οι Αθ. Παπαγεωργάκης (Α.Μ. Δ.Σ.Α. ...), Νομικός Σύμβουλος, και η Β, Δ/ντρια Ποιότητας. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας έλαβε προθεσμία και κατέθεσε το με αρ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/6444/24-10-2014 υπόμνημα στο οποίο αναφέρει ότι το εν λόγω σύστημα βιντεοεπιτήρησης τέθηκε σε λειτουργία το 2006, από την τότε Διοίκηση, με άτυπη απόφαση αυτής.

Όσον αφορά τους λόγους εγκατάστασης του συστήματος βιντεοεπιτήρησης αναφέρει

ότι στο παρελθόν, λόγω χρονικής σύμπτωσης πολλών τοκετών, υπήρχαν περιπτώσεις κατά τις οποίες η συνεργαζόμενη με τον ιατρό μαία, που παρακολουθούσε την επίτοκο, και παρευρισκόταν στις αίθουσες ωδινών, απουσίαζε από το πλευρό της επιτόκου. Η παρακολούθηση της εικόνας των επιτόκων από τις μαίες του μαιευτηρίου, οι οποίες εποπτεύουν τις συνεργαζόμενες μαίες, είχε σαν σκοπό την έγκαιρη επέμβαση των μαιών του μαιευτηρίου σε περίπτωση ανάγκης και την εξασφάλιση της συνεχούς παρακολούθησης της επιτόκου.

Επισημαίνει ότι το σύστημα δεν χρησιμοποιείται πια, αφού κατόπιν τεχνικής βλάβης για χρονικό διάστημα τουλάχιστον δύο μηνών πριν την ημερομηνία του ελέγχου της Αρχής, η Διοίκηση σκοπίμως παράλειψε να προβεί σε επιδιόρθωση του τεχνικού σφάλματος. Ο λόγος είναι η διαμόρφωση νέων δεδομένων, δηλαδή η σημαντική μείωση των διενεργούμενων τοκετών στις εγκαταστάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας καθώς και το ότι επιλέγεται στο πλείστο των περιπτώσεων, η διενέργεια της καισαρικής τομής ως μέθοδος τοκετού.

Αναφέρθηκε επίσης ότι σε καμία περίπτωση δεν ετέθη σε λειτουργία το υπό κρίση σύστημα ως συμπληρωματικό μέσο, λόγω έλλειψης προσωπικού, καθώς ο υπεύθυνος επεξεργασίας έχει επιτυχώς ελεγχθεί από το Σώμα Ελέγχου του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας (ΣΕΥΥΠ) και έχει επίσης βραβευθεί για το εξαιρετικό εργασιακό του περιβάλλον..

Η Αρχή, μετά από εξέταση των προαναφερομένων στοιχείων, άκουσε τον εισηγητή και τους βοηθούς εισηγητή, οι οποίοι στη συνέχεια αποχώρησαν, και κατόπιν διεξοδικής συζήτησης,

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΝΟΜΟ

1. Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχ. α' του ν. 2472/1997 (και τις αιτιολογικές σκέψεις 14-17 στο προοίμιο της Οδηγίας 95/46/EK), τα δεδομένα ήχου και εικόνας, εφόσον αναφέρονται σε πρόσωπα, συνιστούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

2. Σύμφωνα με το άρθρο 2 στοιχ. β' "ευαίσθητα δεδομένα", είναι τα δεδομένα που αφορούν στη φυλετική ή εθνική προέλευση, στα πολιτικά φρονήματα, στις θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις, στη συμμετοχή σε συνδικαλιστική οργάνωση, στην υγεία, στην κοινωνική πρόνοια και στην ερωτική ζωή, στα σχετικά με ποινικές διώξεις ή καταδίκες, καθώς και στη συμμετοχή σε συναφείς με τα ανωτέρω ενώσεις προσώπων.

3. Η αποθήκευση και διαβίβαση εικόνας προσώπου, η οποία συλλέγεται από σύστημα

βιντεοεπιτήρησης, που λειτουργεί μόνιμα, συνεχώς ή κατά τακτά χρονικά διαστήματα, σε κλειστό ή ανοικτό χώρο συγκέντρωσης ή διέλευσης προσώπων, συνιστά επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και μάλιστα εν όλω ή εν μέρει αυτοματοποιημένη κατά την έννοια των άρθρων 2 στοιχ. δ' και 3 παρ. 1 ν. 2472/1997.

4. Βασική προϋπόθεση, κατά το άρθρο 4 παρ. 1 ν. 2472/1997, για τη νομιμότητα της επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων είναι η τήρηση της αναλογικότητας, υπό την έννοια ότι τα συλλεγόμενα δεδομένα πρέπει να είναι αναγκαία και πρόσφορα για τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος θα πρέπει να μη δύναται να επιτευχθεί με ηπιότερα μέσα.

5. Με τη με αριθμ. 1/2011 Οδηγία της Αρχής, που αντικατέστησε την με αριθμ. 1122/2000 Οδηγία, αναλύεται ειδικότερα το ως άνω ζήτημα χωρίς να τροποποιούνται κατ' ουσίαν οι αξιολογικές κρίσεις και κανόνες της προηγούμενης με αριθμ. 1122/2000 Οδηγίας. Σύμφωνα με το άρθρο 5 της προαναφερόμενης με αριθμ. 1/2011 Οδηγίας για τα συστήματα βιντεοεπιτήρησης, η νομιμότητα της επεξεργασίας εξετάζεται στο πλαίσιο του σκοπού που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, η οποία επιβάλλει τα συστήματα βιντεοεπιτήρησης να είναι πρόσφορα και αναγκαία σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, ο οποίος θα πρέπει να μη δύναται να επιτευχθεί με ηπιότερα μέσα (άρθρο 4 του ν. 2472/1997).

6. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του ν. 2472/1997, και όπως αναφέρεται στο άρθρο 10 της με αριθμ. 1/2011 Οδηγίας, ο υπεύθυνος επεξεργασίας υποχρεούται να γνωστοποιεί στην Αρχή την εγκατάσταση συστήματος βιντεοεπιτήρησης πριν την έναρξη της επεξεργασίας. Αν η επεξεργασία αφορά ευαίσθητα δεδομένα, απαιτείται άδεια της Αρχής, όπως ορίζεται στο άρθρο 10, παρ. 3 της Οδηγίας 1/2011.

7. Σύμφωνα με το άρθρο 12 της με αριθμ. 1/2011 Οδηγίας, προς ικανοποίηση του προβλεπόμενου από το άρθρο 11 του ν. 2472/1997 δικαιώματος ενημέρωσης, πριν ένα πρόσωπο εισέλθει στην εμβέλεια του συστήματος βιντεοεπιτήρησης, ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει να το ενημερώνει, με τρόπο εμφανή και κατανοητό, ότι πρόκειται να εισέλθει σε χώρο που βιντεοσκοπείται.

8. Στο άρθρο 20 της ανωτέρω Οδηγίας εξειδικεύονται οι προϋποθέσεις λειτουργίας συστήματος βιντεοεπιτήρησης σε νοσοκομεία, κλινικές, ιατρεία και λοιπούς χώρους όπου παρέχονται υπηρεσίες υγείας. Σύμφωνα με την παρ. 2 η εγκατάσταση συστημάτων βιντεοεπιτήρησης με σκοπό την παροχή υπηρεσιών υγείας μπορεί να πραγματοποιείται υπό προϋποθέσεις μόνο από νοσηλευτικά ιδρύματα, ψυχιατρικά ιδρύματα, ιδρύματα περίθαλψης ατόμων με αναπηρίες και παρόμοιους φορείς παροχής υπηρεσιών υγείας. Χαρακτηριστικές περιπτώσεις λειτουργίας συστημάτων βιντεοεπιτήρησης για τον παραπάνω σκοπό είναι η

επιτήρηση βαριά ψυχικά ή νοητικά ασθενούς που μπορεί να προκαλέσει βλάβη στην υγεία του ή σε τρίτους ή η επιτήρηση ασθενών σε Μονάδες Εντατικής Θεραπείας. Ο υπεύθυνος επεξεργασίας οφείλει:

α. Να έχει λάβει την άδεια της Αρχής για την επεξεργασία ευαίσθητων δεδομένων με σκοπό την παροχή υπηρεσιών υγείας. Στην άδεια αυτή πρέπει να περιλαμβάνονται και τα δεδομένα που λαμβάνονται από το σύστημα βιντεοεπιτήρησης.

β. Η εγκατάσταση των καμερών να περιορίζεται αποκλειστικά στους χώρους όπου αυτό είναι απαραίτητο για την προστασία της ζωής και της υγείας των ασθενών.

γ. Η ανάγκη χρήσης καμερών για το σκοπό της παροχής υπηρεσιών υγείας πρέπει να τεκμηριώνεται από επιτροπή αποτελούμενη από αρμόδιο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, η οποία θα αποφασίσει για τους χώρους τοποθέτησης των καμερών και την εμβέλειά τους. Η σχετική απόφαση πρέπει να αναθεωρείται τακτικά και όχι αργότερα από ένα έτος.

δ. Η μονάδα ελέγχου του κυκλώματος να εγκαθίσταται σε απομονωμένο χώρο, πρόσβαση στον οποίο θα μπορούν να έχουν μόνο τα εξουσιοδοτημένα πρόσωπα του ιατρικού/νοσηλευτικού προσωπικού που ασχολούνται με την παρακολούθηση των ασθενών. Σε περίπτωση που ο ίδιος φορέας χρησιμοποιεί σύστημα βιντεοεπιτήρησης και για σκοπούς προστασίας προσώπων ή αγαθών, οι μονάδες ελέγχου πρέπει να είναι διαχωρισμένες.

ε. Εκτός των πινακίδων που ενημερώνουν σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος βιντεοεπιτήρησης πρέπει να παρέχεται και ξεχωριστή έγγραφη ενημέρωση στους νόμιμους πληρεξούσιους ή στους δικαστικούς συμπαραστάτες ή στους ασκούντες τη γονική μέριμνα των συγκεκριμένων ασθενών σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος και τους λόγους τήρησης των δεδομένων.

στ. Καταγραφή των δεδομένων επιτρέπεται το πολύ για σαράντα οκτώ (48) ώρες με σκοπό τη διερεύνηση συμβάντων υγείας από αρμόδιο ιατρικό προσωπικό.

ζ. Σε περίπτωση που συγκεκριμένα δεδομένα έχουν καταγραφεί για τον σκοπό παροχής υπηρεσιών υγείας απαιτείται δε να χρησιμοποιηθούν περαιτέρω για σκοπούς επιστημονικής έρευνας, είναι δυνατή η αποθήκευσή τους σε ξεχωριστό αρχείο αφού ανωνυμοποιηθούν (π.χ. με θόλωση του προσώπου του ασθενούς). Στην περίπτωση αυτή απαιτείται (α) έγκριση της αρμόδιας επιστημονικής επιτροπής του νοσοκομείου και (β) προηγούμενη συγκατάθεση του ασθενούς ή του νομίμου εκπροσώπου του.

Στην υπό κρίση περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου, προκύπτουν τα εξής:

Το εν λόγω σύστημα βιντεοεπιτήρησης, το οποίο λειτουργούσε από το 2006, δεν είχε

γνωστοποιηθεί στην Αρχή, και ως εκ τούτου υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 ν. 2472/1997, καθώς και του άρθρου 10 της με αριθμ. 1/2011 Οδηγίας της Αρχής. Επίσης, δεν πληροί τις προϋποθέσεις νομιμότητας που τίθενται στο άρθρο 20 παρ. 2 της υπ' αριθμ. 1/2011 Οδηγίας της Αρχής (κατ' εφαρμογή του άρθρου 4 του ν. 2472/1997), αφού δεν προσκομίστηκε από τον υπεύθυνο επεξεργασίας οιαδήποτε τεκμηρίωση από επιτροπή αποτελούμενη από αρμόδιο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, δεν υπήρξε ξεχωριστή έγγραφη ενημέρωση των επιτόκων, των συνοδών τους και των μαιών σχετικά με τη λειτουργία του συστήματος και τους λόγους τήρησης των δεδομένων. Τέλος, δεν παρείχεται ενημέρωση των ασθενών μέσω ενημερωτικών πινακίδων, κατά παράβαση του άρθρου 11 του ν. 2472/1997, καθώς και του άρθρου 12 της με αριθμ. 1/2011 Οδηγίας της Αρχής.

Παρά τον ισχυρισμό του υπευθύνου επεξεργασίας ότι απέχει από τη χρήση του συστήματος βιντεοεπιτήρησης λόγω τεχνικού σφάλματος, εξακολουθεί να πραγματοποιείται επεξεργασία προσωπικών δεδομένων, και μάλιστα ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων υγείας, όπως διαπιστώθηκε κατά τον επιτόπιο έλεγχο της Αρχής, αφού οι κάμερες συνεχίζουν να μεταδίδουν εικόνα από τις αίθουσες ωδινών. Στην πραγματικότητα, ωστόσο, το εν λόγω σύστημα δεν χρησιμεύει πλέον στον υπεύθυνο επεξεργασίας για την επίτευξη του σκοπού επεξεργασίας για τον οποίον αρχικά είχε εγκατασταθεί, λόγω διάφορων παραγόντων (μείωση αριθμού διενεργούμενων τοκετών στους χώρους του υπευθύνου επεξεργασίας, μείωση διενέργειας φυσιολογικών τοκετών), όπως παραδέχθηκε με το υπόμνημα που υπέβαλε στην Αρχή.

Κατά τη διάρκεια της οκταετούς λειτουργίας του υπό κρίση συστήματος βιντεοεπιτήρησης (από το 2006 μέχρι το 2014), λαμβάνοντας υπόψη τον μεγάλο αριθμό τοκετών που έχουν διενεργηθεί στις εγκαταστάσεις του υπευθύνου επεξεργασίας, προκύπτει ότι η επεξεργασία δεδομένων εικόνας αφορά έναν απροσδιόριστο μεγάλο αριθμό επιτόκων, συνοδών και μαιών που συνεργάζονται με τον ιατρό της επιλογής τους. Στη βαρύτητα της εν προσβολής της προσωπικότητας των επιτόκων θα πρέπει να συνυπολογιστεί το γεγονός ότι οι επίτοκοι βιώνουν μία εξαιρετικά προσωπική στιγμή και βρίσκονται σε μία ιδιαίτερη σωματική αλλά και ψυχολογική κατάσταση κατά τη διάρκεια προετοιμασίας του τοκετού, για το λόγο αυτό η λήψη εικόνας κατά τον κρίσιμο χρόνο χωρίς την πρότερη ενημέρωση επιτόκων, συνοδών και μαιών προσβάλλει το δικαίωμά τους στην πληροφοριακή αυτοδιάθεση ενώ παραβιάζει και τον πυρήνα της ανθρώπινης αξίας των επιτόκων και το δικαίωμα ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητάς τους.

Ενόψει της βαρύτητας της παράβασης που διαπιστώθηκε, κυρίως λόγω των ιδιαίτερων

συνθηκών στις οποίες βρίσκονται τα υποκείμενα κατά την επεξεργασία ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων τους, καθώς και του εξαιρετικά μεγάλου χρονικού διαστήματος λειτουργίας του συστήματος και του μεγάλου αριθμού περιπτώσεων της εν λόγω επεξεργασίας, η Αρχή κρίνει ομόφωνα ότι πρέπει να επιβληθεί στον υπεύθυνο επεξεργασίας η προβλεπόμενη στο άρθρο 21 παρ. 1 στοιχ. β' του ν. 2472/1997 κύρωση που αναφέρεται στο διατακτικό της παρούσας.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω:

1) Επιβάλλει, με βάση τα άρθρα 19 παρ. 1 στοιχ. στ' και 21 ν. 2472/1997, στην «ΜΗΤΕΡΑ ΑΕ» πρόστιμο τριάντα χιλιάδων (30.000) ευρώ για τις ανωτέρω περιγραφόμενες παραβάσεις του ν. 2472/1997.

2) Διατάσσει, με βάση τα άρθρα 19 παρ. 1 στοιχ. στ' και 21 ν. 2472/1997, την «ΜΗΤΕΡΑ ΑΕ» όπως προβεί αμέσως στις ακόλουθες ενέργειες:

α) Στην αφαίρεση των καμερών από τις αίθουσες ωδινών και τους χώρους υποδοχής επιτόκων

β) Στην καταστροφή κάθε σχετικού αρχείου με προσωπικά δεδομένα που συλλέχτηκε από το ως τώρα εγκατεστημένο σύστημα βιντεοεπιτήρησης.

Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Γεώργιος Μπατζαλέξης

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου